

OPBOUW

WEEKBLAD TOT OPBOUW VAN HET GEREFORMEERDE LEVEN

uitgave van de gereformeerde persvereniging „opbouw“

Leedvermaak Gods

Daarom zal ik ook lachen om uw verderf; ik zal spotten, wanneer uw verschrikking komen zal.

Spreuken 1 : 26.

Leedvermaak wordt onder ons meestal niet hoog gewaardeerd, om het wat eufemistisch te zeggen. Leedvermaak, zo prenten we onze kinderen wel in, mag je nooit hebben. Je mag nooit lachen om iemands ongeluk, nooit er blij om zijn, dat het met iemand slecht afloopt; ook zelfs niet als het iemands betreft, die je het leven zoer gemaakt heeft. Een mens, die leedvermaak zueters, die er bij staat te lachen als een ander het slecht vergaat, vinden we maar een min iemand.

Daarom valt het ons misschien te meer op, dat in bovengenoemde Schriftplaats van het leedvermaak Gods gesproken wordt, althans van het leedvermaak der wijsheid. Maar met deze wijsheid is bedoeld de Goddelijke wijsheid. De wijsheid, die hier als een sprekend persoon wordt voorgesteld is God in zijn openbaring, God, die spreekt door Mozes en de Profeten en het Evangelie van Christus. Het is God, die ons aanspreekt in de openbare Woordverkondiging, in de openbare prediking van het Evangelie van Christus. Daardoor maakt Hij ons ook wijs, wijs tot zaligheid, wijs tot ons behoud.

Deze God nu spreekt van leedvermaak, dat Hij zal hebben.

Maar het is dan ook wel onder heel bijzondere omstandigheden, dat dit leedvermaak zich zal voordoen. "Omdat", zo leedvermaak de verzen, "gij weigerdet, toen ik riep, niemand acht gaf, toen ik mijn hand uitstrekke, gij al mijn raadgevingen in de wind sloegt, en mijn vermaning niet wilde". Ongetwijfeld wordt hier het kerkvolk aangesproken, althans zij, die verkeren onder de openbare Evangelie-prediking, die de wijsheid luide op de straat horen roepen en op de pleinen haar stem horen verheffen. Maar dit kerkvolk weigert te luisteren, dwazen, die de kennis haten. En met deze 'kennis' is bedoeld de kennis van Gods genade en verlossing. We zouden wel kunnen zeggen: de kennis van ellende, verlossing en dankbaarheid. Maar de kerkmensen hier willen van dit Evangelie der verlossing niet weten. En het is niet maar een ijdelijke dwaaling, geen afkerigheid, die opkomt uit een boze bui. Neen, het is een hardnekkige afkerigheid. Vertwijfeld roept de Goddelijke wijsheid: "**Hoe lang** zult gij, onverstandigen, het onverstand liefhebben, zullen spotters aan spotternij een welgevallen hebben, en dwazen de kennis haten?"

Maar niets baat. Men weigert naar de roep der wijsheid te horen. Niemand gaf acht, toen God zijn hand uitstrekke. Niemand, dat is sterk gezegd. Geen enkel kerklid. God strekte zijn hand uit. God wilde niet alleen maar wat wijze woorden spreken, Hij wilde ook metterdaad helpen, daadwerkelijk uittrekken uit onverstand en dwaasheid en daarmee ook uit zonde en verlorenheid. Maar geen enkel kerklid sloeg daar acht op, al de raadgevingen van de Goddelijke wijsheid werden in de wind geslagen. Heel het Evangelie van Christus werd door hen, die het hoorden, verachtelijk terzijde geschoven.

Wat een verschrikkelijk toestand! Zulk een afkerige, onwillige kerk! Zo'n hardnekkig verwerpen van het goede Evangelie van onze Here Jezus Christus!

En in deze situatie horen we nu van het leedvermaak Gods. Daarom zal ik ook lachen om uw verderf; ik zal spotten, wanneer uw verschrikking komen zal.

Waar men in onverstand en dwaasheid blijft volharden, daar moet het verderf komen, daar moet het leven stuk lopen en ongeluk na ongeluk zich voordoen; althans na verloop van tijd. Dodelijk verschrikt zal men tenslotte staren naar wat men aan leed en ellende over zich gehaald heeft; vgl. Openb. 6 : 15-17.

En dan zal daar zijn de spotlach des Heren. Verschrikkelijk! Wij kunnen ons daar geen goede voorstelling van maken. Natuurlijk is uit dit leedvermaak Gods gewerd alle boosaardigheid, zoals die bij ons mensen wel aanwezig is; alle zich verblijden over het ongeluk van zijn naaste, omdat men hoopt daar voor zichzelf voordeel uit te putten. Maar niettemin de woorden van onze tekst staan er en wij moeten maar niet proberen ze van hun kracht te beroven.

Wij horen uit deze verschrikkelijk klinkende woorden de gemeendheid van de evangelie-boodschap. Wij horen er uit, dat God ten volle staat achter de oproep tot geloof en bekering en er zijn hart in gelegd heeft. Uit deze woorden klinkt voor ons op de diepe verontwaardiging Gods, het gegriefd zijn van zijn hart, omdat men niet wilde luisteren naar de zo zeer gemeente oproep tot redding en behoud, die Hij deed uitgaan.

God heeft niet maar in koele onbewogenheid vastgesteld, wie eenmaal behouden zouden worden en wie verloren zouden gaan. Waarom zou God zich opwinden of zich gegriefd gevoelen als alles komt zoals Hij het zelf heeft vastgesteld? God laat ook het Evangelie van Christus niet uitgaan in een zekere onverschilligheid: vind Ik het Evangelie van Christus niet geloofd, vind Ik

MEDEDELING

In verband met de vakanties van onze binderij zal het nummer van 23 juli enige dagen later verschijnen, u ontvangt genoemd nummer op dinsdag 27 juli.

De Redactie.

dat best; als u het niet gelooft is het Mij ook goed. Neen, God heeft zich ten volle gesteld achter de Evangelie-boodschap. Hij wil zielsgraag onverstandigen en dwazen verlossen van hun dwaasheid en onverstand, waardoor ze zichzelf te gronde richten. God heeft zijn grote liefde getoond in het geven van zijn enige Zoon, opdat een ieder die in Hem gelooft niet verloren ga, maar eeuwig leven hebbe. Maar God is nu ook bitter gekwetst, diep gegriefd als dit Evangelie wordt veracht en versmaad. Hoe bitter wel, dat blijkt uit de woorden van onze Schriftplaats. De spotlach des Heren verraadt de grimmigheid van zijn gekwetst gemoed.

Hoe verschrikkelijk is het te bedenken, dat God zo over ons zal spotlachen, als wij op zijn uitgestrekte hand geen acht geslagen hebben.

Hoe verschrikkelijk is het ook te bedenken, dat wanneer wij als kerken uiteenvallen en de vrijmaking failliet gaat, daar misschien niet alleen mensen om zullen spotlachen, maar ook God zelf, omdat wij zo dwaas en onverstandig geweest zijn al Gods raadgevingen in de wind te slaan. Omdat wij ons niet gehouden hebben aan Schrift én Belijdenis én Kerkenorde. Deze drie, waarin de stem der Wijsheid tot ons klinkt.

H. Venema.

Een afscheid

Op de laatstgehouden Centrale Diakonale Conferentie vond een kleine plechtigheid plaats waarop ik ook in ons blad even de aandacht wil vestigen. Aan het eind van die conferentie heeft namelijk de voorzitter daarvan, br. Veenkamp, zijn presidium daarvan neergelegd.

Op zichzelf is het aftreden van een voorzitter, en zeker van een voorzitter van wat niet meer dan een conferentie is, niet zo'n belangrijke gebeurtenis. Maar dit verlaten van de voorzitterszetel was beslist niet alle-daags.

Veenkamp is immers voor wie iets van het diakonale leven van de Gereformeerde Kerken weet en speciaal voor hen die geregeld de conferenties van de diakenen bezoeken een zeer bekende en gewaardeerde figuur. Zij zullen zich moeilijk kunnen realiseren dat hij niet meer de voorzittershamer zal hanteren. In de eerste plaats omdat hij — zie haast gezegd: sinds onheuglijke tijden — in het middelpunt heeft gestaan van de diakonale arbeid en van alles wat de diakonale conferenties betreft.

Reeds 42 jaar heeft hij — met de gebruikelijke onderbrekingen — de kerk van Amers-

foort als diaken gediend. Er zullen weinig broeders zijn die op een dergelijke staat van dienst kunnen bogen. Maar wat veel meer zegt: Veenkamp is met hart en ziel diaken. God heeft hem „natuurlijke“ en „geestelijke“ gaven geschonken die hem bij uitstek geschikt deden zijn voor dit schone maar zware ambt. Helpen, dienen, zich geven — het is hem tot een tweede natuur geworden. Onder zijn vele werkzaamheden was de diakonale arbeid hem het liefst. Licht, warmte, blijdschap te mogen brengen in het leven van armen, ongelukkigen, ellendigen in opdracht van Christus — het is het rijkste geschenk dat naar zijn overtuiging aan een mens geschonken kan worden. Om daarvan overtuigd te worden leze men maar eens het mooie boekje: Handvat rechts drie treden, dat Veenkamp voor Bralectah schreef. De kerk van Amersfoort ontving wel een groot voorrecht hem reeds afgevaardigd als diaken te mogen bezitten.

Van meet af beperkte Veenkamp zich evenwel niet tot het verrichten van de praktische diakonale arbeid. Hij maakte ook grondige studie van de problemen ten aanzien van deze roeping der kerk. En hij bleef op de hoogte daarvan. Zo geschiedde het dat hij reeds in

1928 tot lid van het Comité der Centrale Diaconale Conferentie werd gekozen. En sinds 1937 was hij voorzitter daarvan en tegelijk ook van de jaarlijkse landelijke Conferentie. Dat is hij dus 27 jaar lang geweest. Gekozen in een tijd waarin de diakonen een uiterst moeilijke taak hadden te verrichten als gevolg van de grote werkeloosheid der dertiger jaren, maakte hij daarna als diaken en conferentievoorzitter de tweede wereldoorlog mee die ook van de diakonen het uiterste vergde. Daarna beleefde hij de stormachtige veranderingen in de diaconale arbeid welke het gevolg waren van het steeds voortgaande ingrijpen van de staat in de armverzorging. En, niet te vergeten: de vrijmaking greep plaats en in de strijd welke in verband daarmee werd gevoerd bleef Veenkamp, ook als voorzitter van de Diaconale Conferentie, trouw aan de kerk.

In heel die bewogen tijd gaf Veenkamp rustig en bescheiden, maar tegelijk ook krachtig en duidelijk leiding aan de diaconale arbeid. Altijd wees hij er op dat de diakonie der barmhartigheid een levensfunctie der kerk is; dat daarin de waarachtigheid van het kerkzijn van de kerk openbaar wordt; dat het de roeping der diakonen is in heel hun optreden de gestalte te laten zien van Jezus Christus, de barmhartige Hogepriester, die zich uit zelfverloochenende liefde wendde tot allen die in nood verkeren. Met welk een vuur vocht Veenkamp tegen alle verzakelijking van het werk der diakonen en tegen het overgeven van de zorg voor hulpbehoevende broeders en zusters — die „schatten” der kerk — aan welke andere instantie ook.

Geleid door deze geloofsovertuiging omtrent het ambt der diakonen heeft Veenkamp geadviseerd, gesproken, geschreven opdat de kerk en haar ambtsdragers hun hoge en heerlijke roeping in het helpen van allen die in nood verkeren met grote vreugde en bezielde door de Geest van Christus zouden vervullen.

Veenkamp was daarom niet alleen diaken der kerk maar ook een diaken der diakonen. Geen wonder dat de Conferentie hem tot haar ere-voorzitter benoemde. Bij zijn zilveren jubileum als conferentie-voorzitter werd hij vanwege zijn grote verdiensten op het terrein van de armenzorg benoemd tot ridder in de Orde van Oranje-Nassau.

Wij danken God voor wat hij in deze Amersfoortse diaken aan Zijn Kerk gaf en geeft.

C. V.

Kerkelijk Leven

„Het kerkvolk”

In de aankondiging van de brochure Van Dijk-De Vries, waarover we de vorige week schreven, staat nog een ding, waarop we even de aandacht vestigen. Het is dit: dat de schrijvers „het kerkvolk” willen laten zien wat er ten diepste aan de hand is. Nu weten we niet of deze tekst van de schrijvers of van de uitgevers is. Dat vinden we ook niet zo beangrijk. Het gaat ons om de tekst: „het kerkvolk”.

Wat is dat toch voor een grootheid?

Is dat het volk der „leken” in onderscheiding van een „clerus”? Rekenen de opstellers van deze tekst ook zich zelf tot dat kerkvolk? Inclusief alle ambtsdragers enzovoorts? De terminologie is wel oud, maar weinig kerkelijk. Oud is ze. En onder gereformeerden vertrouwd. Kuyper sprak zo over „onze mensen”, „ons volk”, „de kleine luyden”. In de twintiger jaren was er nog al eens iets te doen over „de Vrije Universiteit en het gereformeerde volk”, over „de professoren en het gereformeerde volk”, over „de studenten en het gereformeerde volk”. We hoorden eens een niet-theologisch hoogleraar van de V.U. verklaren dat hij het beu was. Hij vond zo dat de professoren en de studenten ook doodgewoon deel uitmaakten van het gereformeerde volk.

Zo is het.

Er is geen kerkvolk.

Of als men daarvan spreken wil dan is er slechts een kerkvolk als het volk des Heren waar we allemaal gelijkelijk bij horen: broeders en zusters.

Het was niet onze opzet de schrijvers van deze tekst op de vingers te tikken. Het schrijven van zo'n tekst geschiedt vaak snel. Maar we wilden op dit slakje alleen maar een beetje zout leggen.

Betrouwbare leidslieden

Alleen zulke geestelijke leidslieden zijn betrouwbaar, die Christus' beeld vertonen en Christus' woord spreken. Geef er dan acht op, of zij, die leidslieden geacht worden, iets van Christus' liede bezitten. Christus zag nooit, gelijk de Farizeën, uit de hoogte op iemand neder, of stootte hem af, omdat hij nog niet stond, waar hij staan moest. Leert van Mij, zeide Hij, dat Ik zachtmoedig ben, en nederig van harte. Wie in deze geest niet tot u komt, is voor leidzman uwer ziel niet geschikt.

Let er voorts op, of uw geestelijke leidslieden u aan zich poogt te verbinden, of aan Christus. De rechte leidslieden wijzen, evenals Johannes de Doper, hun discipelen van zich af naar het Lam Gods. Zij brengen u zijn Woord, en leren u de Schriften lezen, waarin het opgetekend staat, om uw geloof niet op hun geloof, maar op zijn Woord te bouwen. Zij spreken zo, dat gij, als gij van hen gegaan zijt, meer aan Christus denkt dan aan hen.

J. van Andel

Zoekplaatje en Hoekplaatsje

Toen wij nog als D.E.C. „Op en om het kerkplein” zaten, hadden we aan de overkant een aardige collega, die daar op zaterdag altijd aan een hoekvenster zat: Bert van den Hoek. We hebben hem de laatste tijd op dat vaste hoekplaatsje niet meer opgemerkt. He-las! Het hoekplaatsje is voor ons een zoekplaatje geworden: Waar is Bert van den Hoek? Geëmeriteerd? Pers-A.O.W.? Of mag hij — net als wij Op en om het kerkplein — daar geen zaken meer doen?

Het was anders zo'n rustige man.

Of was hij té rustig?

Theologische Hogeschool

We geven in deze rubriek plaats aan het volgende gedeelte uit het Kort Verslag van de buitengewone vergadering van deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool:

Deputaten-curatoren hebben kennis genomen van een artikel van ds. J. Meester in de Kerkbode van De Gereformeerde Kerken in Noord-Holland van 8 mei 1965, waarin gezegd wordt:

„...Dit schisma dat hoe langer hoe meer voor de dag komt uit zijn ondergrondse aanwezigheid. Dat langzaam aan levensgroot voor ons komt te staan! Dat door vooraanstaande woordvoerders, predikanten en hoogleraren al jaren hoe langer hoe meer publiekelijk wordt aangevuurd...”

Zij hebben geoordeeld zich met deze beschuldiging van ds. J. Meester aan het adres van hoogleraren te moeten bezighouden krachtens art. 2d van hun Instructie.

Zij hebben over deze zaak gehandeld in hun vergaderingen van 3 juni, 2 juli, 7 juli, 8 juli 1965.

Zij spreken als hun oordeel uit, dat, wanneer een curator een ernstige klacht of beschuldiging heeft tegen hoogleraren, hij daaraan geen uiting behoort te geven in een persartikel, maar deze moet brengen in een vergadering van deputaten-curatoren.

Zij hebben ds. J. Meester dit uitdrukkelijk voorgelaten, en er daarna bij hem op aange-

drongen de beschuldiging terug te nemen, of, indien hij daartoe niet kon komen, haar met bewijzen te staven.

Zij constateren dat ds. Meester aanvankelijk op zich heeft genomen de bewijzen voor het door hem geschrevene te leveren, maar dit, ondanks herhaald aandringen van curatoren, niet heeft willen doen.

Zij hebben vervolgens kennis genomen van de volgende verklaring door ds. J. Meester afgelegd:

„Gehoord het oordeel van curatoren en sommige hoogleraren ter vergadering van 2 juli 1965, dat mijn mening ook inzake persarbeid en kerkelijke activiteiten van hoogleraren (welke persarbeid en kerkelijke activiteiten niet onder het toezicht van curatoren zijn gesteld) zoals deze in de passage tot uitdrukking is gebracht, in de kring van curatoren niet te aanvaarden is, verklaart ondergetekende — daar deze zijn woorden op hun beurt mede de wankele broederschap aan de Hogeschool helpen verstoren — dat hij bovengenoemde passage voorzover zij betrekking heeft op de hoogleraren, om Christus' wil en om der wille van de broederschap terugneemt. Hij doet dit in de hoop, dat deze terugname de rust en de broederschap enigszins moge dienen”.

Curatoren betreuren het dat zo de beschuldiging wel uit de pers is teruggenomen maar naar haar zakelijke inhoud gehandhaafd wordt en dus haar publieke werking blijft behouden.

Zij spreken uit, dat zij de publikatie van ds. J. Meester afkeuren en de door hem uitgebrachte niet-bewezen beschuldiging verwerpen.

Het is duidelijk dat de hierboven afgedrukte uitspraak van de curatoren betrekking heeft op hetgeen ds. J. Meester, Gereformeerd predikant te Amsterdam-Z. en deputaat-curator der Theologische Hogeschool schreef in de Kerkbode van de Gereformeerde Kerken in Noord-Holland op 8 mei in een artikel contra dr. C. Trimp, waarin de volgende passage:

„Als dr. Trimp een diagnose wil stellen over het leven van de kerken in dit tijdsgewricht, waarom zwijgt hij dan over het schisma, dat onder ons wrøet? Dat schisma, dat niet van vandaag of gisteren onder ons zit te wroeten. Dat waarlijk niet begonnen is bij de synode van Rotterdam-Delfshaven, noch bij Murmerwoude, noch bij Groningen-Zuid. Dat schisma, dat hoe langer hoe meer voor de dag komt uit zijn ondergrondse aanwezigheid. Dat langzaam aan levensgroot voor ons komt te staan! Dat door vooraanstaande woordvoerders, predikanten en hoogleraren al jaren hoe langer hoe meer publiekelijk wordt aangevuurd!”

Het was met name deze passage die prof. Kamphuis het artikel in De Reformatie in de pen gaf dat we in de Persschouw van ons blad van 11 juni overnamen en waarin de door ons toen in kapitale letters geplaatste zin voorkomt:

WANT DE KERKEN MOETEN GOED VERSTAAN, ER IS AAN EEN EN DEZELFDE HOGESCHOOL GÉÉN PLAATS VOOR WIE PUBLIEK BESCHULDIGD HEEFT VAN DE OPENBARE ZONDE DER SCHEURMAKING EN VOOR WIE BESCHULDIGD ZIJN.

Hier wordt vastgesteld dat ds. Meester (bepaalde) hoogleraren zou hebben beschuldigd van openbare scheurmaking. Dat zit nog. En voorts: hier wordt gesteld, uitgaande van deze interpretatie van ds. Meesters woorden: hij moet dat terugnemen of anders: Hij er uit of ik eruit. De portefeuille-kwestie is gesteld.

Nu zitten we met een vraag. Als b.v. G. Visee vanwege zijn schrijven in Opbouw zich ook geraakt acht — immers ds. Meester noemde ook predikanten! — moet hij dan ook zeggen: de kerken moeten goed weten dat er binnen het kerverband geen plaats is voor ds. Meester en mij?

De zaak kwam voor de curatoren. Dat leek vreemd. Was deze zaak een zaak voor de curatoren der Theologische Hogeschool? Moet dit college van de door de kerken gedeputeerden oordelen in een — laten we zeggen

ernstig — persincident? Als nu eens niet in de Kerkbode van Noord Holland ds. Meester maar ds. K. Doornbos dit of iets dergelijks geschreven had? Ds. K. Doornbos is wel redacteur van "dat kerkblaadje", maar geen curator. Zouden dan de curatoren zich ook met de zaak hebben ingelaten? Indien niet, dan heeft ds. Meester pech gehad om het feit dat hij redacteur en curator is. Maar men zou kunnen zeggen: de curatoren moesten wel optreden. Want in de Instructie voor deputaten-curatoren der Theologische Hogeschool staat in artikel 2 d:

Ongeacht... zullen, wanneer een der curatoren zich, naar het oordeel van de meerderheid der overige curatoren, gedraagt op een wijze, die niet past aan een lid van een gereformeerde kerk, en mede daardoor, of ook op andere wijze, de hem als deputaat toevertrouwde belangen schaadt, de overige deputaten hem schorsen.

Nu is ds. J. Meester weliswaar niet geschorst, maar de grond van de behandeling

van dit persincident moet wel in deze bepaling gelegen zijn.

Ds. Meester heeft zich dan gedragen op een wijze, die niet past aan een lid van een gereformeerde kerk en mede daardoor of ook op andere wijze de hem als deputaat toevertrouwde belangen, althans naar het oordeel van de meerderheid der deputaten, geschaad.

We willen er thans niet meer van zeggen. Slechts dit: er is in onze kerken een schismatische situatie. Net als in Corinthe. Er zijn in een niet gescheurde kerkgemeenschap dreigende gevaren.

Wat doen we.

Daar tegen werken

of: bevorderen we het gevaar?

Als we daarover nu eens konden praten! *)

G. Visee

*) Nadrukkelijk deel ik mee dat het bovenstaande zonder voorkennis van andere redacteurs is geplaatst. G. V.

Godsdienstigheid zonder kennis van de levende God

Op indringende wijze heeft een Amerikaan over een vorm van godsdienstigheid geschreven die, naar hij meent, wijd verbreid is in het protestants Amerika van deze tijd. Wij hebben deze godsdienstigheid omschreven als godsdienstigheid zonder kennis van de levende God. Hij noemt het „agnosticisme van de godsdienst”. Agnosticisme wil zeggen dat kennis van God onmogelijk is omdat men van Hem niets met zekerheid kan weten. In dit verband wil het woord zeggen, dat de godsdienstige protestant aan zijn godsdienstige gebruiken in eredienst en gebed vasthoudt, maar God er buiten laat omdat hij van mening is, dat een mens omtrent Hem toch niets met zekerheid weet.

Bij deze soort godsdienstigheid is 't bedrijven-van-godsdienst het **evangelie** gaan vervangen. Het bedrijven van godsdienst is surrogaat-evangelie geworden. Misschien, zo zegt de auteur, wil het Amerikaanse protestantisme het evangelie helemaal niet. Het is de moeite waard naar hem te luisteren. Bekend is de strijd van dr. Mac. Intire, de redacteur van de Christian Beacon, tegen allerlei vormen van modernisme in verschillende denominaties van het Amerikaanse protestantse kerkelijke leven. Stringfellow's analyse van wat er in het Amerikaanse protestantisme te doen is, gaat dieper¹⁾. Men houdt godsdienstige en bijbelse termen aan, vaak calvinistische termen, maar God, de God, Die zich in Jezus Christus heeft geopenbaard, komt er niet meer aan te pas.

In vele protestantse kringen in Amerika is de kennis en de afhankelijkheid van God, Die Zijn Zoon in de wereld gezonden heeft, ingeruild voor een godsdienstigheid die omschreven wordt met mooie ethische termen, een godsdienstigheid die een moreel fiat verschaft aan een mens om datgene na te jagen wat zijn persoonlijk voordeel dient, zulks in tegenstelling tot dat wat het voordeel van een ander dient. Hij ziet deze tendens in het, in ons land niet onbekende „positieve denken”; in de massale evangelisatie-campagnes van gevierde massa-evangelisten als Billy Graham en in de typische trek **alle falen** op aarde hoe dan ook te herleiden tot persoonlijke zonde.

Het „positieve denken” is een cultus²⁾. Gebruiken uit het christelijk leven als het gebed worden gebezigd tot bereiking van eigen

doeleinden, het doet er niet toe welke doeleinden. 't Is een godsdienstigheid die succes geeft; waar je wat mee bereikt; waar je wat aan hebt! Het kan je enorm helpen bij het zaken-doen. Je kunt er de verkoop mee bevorderen. Een handelsvertegenwoordiger kan het pakket orders waarmee hij hoopt terug te keren er door vergroten: het stimuleert je succes waar je ook bezig bent tot op het voetbalveld toe. Er is geen eind aan het vergroten van je macht, invloed en handigheid om resultaten te bereiken. De bereikte resultaten verrijken de bedrijver van deze soort godsdienstigheid of ze bevredigen z'n eierzucht. Gezwegen wordt bij al de bereikte successen over hen die het slachtoffer werden van het succes van deze „gelovigen”! zegt Stringfellow spits.

Het doel van deze godsdienstigheid die wijd verbreid is in de Ver. Staten, is puur persoonlijk voordeel, persoonlijke geborgenheid.

* * *

Op het eerste gezicht lijken deze dingen vreemd. Volgens Stringfellow hangen ze samen met het ontstaan van de „leer” van de „free enterprise” en van het persoonlijk initiatief. Typisch Amerikaanse leer. Op Amerikaanse bodem ontstaan. Ontstaan in het godsdienstig klimaat van de Ver. Staten. Het „godsdienstig” jagen naar persoonlijk voordeel en het bereiken van succes in zaken zonder meer als „zegen” zien onder alle omstandigheden, is niet alleen Amerikaans maar gaat op z'n minst in sommige punten terug op een bepaald soort calvinistische geschiedenis-beschouwing waarvan men in Kuyper's Stonelezingen kan lezen. Stringfellow noemt deze geschiedenis-beschouwing een geïndividualiseerde en verlogiceerde vorm van schriftuurlijk geloven. De godsdienst wordt dienstbaar gesteld aan eigen belangen en eigen zaken. Met het boek Job weet men bij deze geïndividualiseerde en verlogiceerde visie op hetgeen geschiedt op aarde, natuurlijk geen raad. Dit blijft dan ook dicht.

Bij deze soort geschiedenisopvatting heeft eigenlijk de individuele mens z'n lot in eigen hand genomen en dat onder het mom van godsdienstigheid. Grenzen van het menselijk kunnen liggen niet in de wil Gods en in heilig bestuur Gods, maar in onze eigen aangeboren capaciteiten. De lieden die op de maat-

TE BERDE

Een debat over de vraag "wat is gereformeerd?" wordt bedreigd door ernstige gevaren.

Het zijn niet de beste tijden voor een mens, als hij zich te buiten gaat aan veel zelfbeschouwing. Hij komt dan vaak niet toe aan wezenlijke belangstelling voor anderen en voor andere zaken. En het kan makkelijk uitgroeien tot een ziekelijke belangstelling in zich zelf en een overschatten van eigen belangrijkheid. Dergelijke gevaren loopt ook elke groep van mensen, die zich op een verkeerde manier met zich zelf gaat bezig houden.

Toegegeven moet worden dat het noodzakelijk kan zijn zich af te vragen: "wie ben ik eigenlijk?" "Wat doe ik eigenlijk?" "Waar sta ik?" Maar als die behoefte opkomt is er meestal al iets mis.

De vraag "wat is gereformeerd?" of "wie is gereformeerd?" kan de indruk wekken dat gereformeerd-zijn een bijzondere vorm van christen-zijn is. Zodra men deze mening, bewust of onbewust, koestert heeft men elke katholieke en oecumenische pretentie prijs gegeven. Onze goede kerkenorde zegt dat we belijdenis doen van de gereformeerde religie (art. 61). Maar dat is geen soort gespecialiseerde religie, maar de religie die gezuiverd is van alle dwalingen, die het geloofszicht op Christus alléén in de weg staan. Dezelfde kerkenorde spreekt dan ook van de christelijke religie (art. 23) en van de christelijke leer (art. 68). Gereformeerd is niet iets anders dan christelijk. De woorden kunnen door elkaar gebruikt worden.

De gereformeerde belijdenis stelt dan ook niet de vraag "waarom wordt gij gereformeerd genaamd?", maar "waarom wordt gij een christen genaamd?". En het antwoord is "Omdat ik door het geloof een lidmaat van Christus... ben". De catechismus is een belijdenisgeschrift van de gereformeerde kerken. Maar daarin is vervat de somma van de christelijke leer, zoals de k.o. het terecht zegt. Gereformeerd-zijn is dus door het geloof verbonden zijn aan de Here Christus en zo Zijner zalving deelachtig zijn. De enige reden, waarom we gereformeerden zijn is dat we christenen zijn.

In het gereformeerd zijn, in het christen zijn dus, gaat het om het waarachtig mens zijn, zoals God dat bedoelde bij de schepping van de mens. We zijn lidmaten van de Here Christus om Zijn Naam te belijden, ons zelf tot een levend dankoffer Hem te offeren en om te strijden tegen de zonde en de duivel en te regeren met Hem. Door het geloof zijn we verbonden met de laatste Adam. Om weer in de juiste verhouding te staan tegenover God, de naaste en de geschapen wereld, Zodra we in vijandschap leven met God, met de naaste zijn we dan ook on-christelijk, on-gereformeerd en on-menselijk.

Zo hebben we een woord voor de wereld. Zo houden we vast aan de katholieke, christelijke leer. En daarmee aan de katholieke christelijke kerk. Zo streven we naar het waarachtige oecumenische ideaal. Houden we de weg open voor de vereniging van allen, die de Here Christus in onverderfelijkheid liefhebben, met elke op Gods Woord gegronde vergadering. Zo spreken we als kerken alleen maar als het gaat met het gewicht van "hier of in de hel", om K. S. nog eens te citeren.

Het ideaal is en blijft dat iedere christen "gereformeerd" wil zijn. En dat in een gereformeerde kerk voor iedere christen plaats is. Maar dat ideaal is niet bereikbaar als niet iedere "gereformeerde" een christen is en zich als christen gedraagt.

A.

schappelijke ladder bovenaan komen, zijn de lieden, die krachtens eigen capaciteiten dat ook verdienen. De cultus van dit „positieve denken” is eigenlijk een cultus van de eigen persoonlijkheid. God is begerig hem te helpen, die zichzelf weet te helpen. God staat te wachten op hem die weet wat hij wil. Help uzelf, dan zal God u helpen. Dit is het adagium van het „positieve denken”.

In dit „betoverend godshuis”, zegt Stringfellow, heel scherp, is nauwelijks plaats voor een gefluisterde lof voor HEM, Die te loven is tot in eeuwigheid; nauwelijks nog plaats om te denken aan de armen en ellendigen; nauwelijks nog plaats voor het liefhebben van de vijand en helemaal geen plaats meer voor het verloochenen van jezelf om de Here Jezus te volgen. Er is geen plaats meer voor het lijden van Christus, noch voor de kracht van de wederopstanding, noch voor het ontwaren in geloof van de hand Gods in ons leven, noch voor de jubel van gerechtvaardigde zondaars, die aan de tafel des Heren aanzitten om Zijn dood te verkondigen, noch voor een serieuze verwachting van de wederkomst om te oordelen de levenden en de doden.

In de tweede plaats ziet de schrijver deze „vervanging” van de kennis van God in Jezus Christus door „godsdienstigheid”, óók in de massale evangelisatie-samenkomsten, die in de Ver. Staten zo populair zijn. Deze samenkomsten hebben in Amerika die goede naam gekregen in tijden van godsdienstige revivals of opwekkingen. Nu moet worden erkend dat de grote evangelisten zoals Billy Graham, die wij in Europa het beste kennen, over de Bijbel spreken tot hun massaal gehoor op een manier die aanbevelenswaardig is, vooral bij een gehoor dat natuurlijk grotendeels bestaat uit afvallige protestanten, afvallige bondelingen. Mensen, die wel weet hebben van de Bijbel als het Woord Gods, maar die het gebruik van de Bijbel thuis, in de prediking en bij de opvoeding schromelijk zijn gaan veronachtzamen. Billy Graham bijvoorbeeld roept de mensen terug tot bekende bijbelse waarheden.

Ondanks dit goede dat te prijzen is - merkt Stringfellow op, dat het appèl dat op de mensen gedaan wordt een radicaal individualistisch appèl is. Een appèl waarbij de „kerk” geen plaats inneemt. Soms, zo zegt hij, blijkt zelfs in zulke evangelisatie-samenkomsten een openlijke geringschatting van de kerk als het lichaam van Christus en van de sacramenten. Het zware accent wordt gelegd op de individuele zonde. De menselijke zonde, een waarlijk huiveringwekkende macht op aarde wordt verheven tot de enige en uitsluitende factor die verantwoordelijk moet worden geacht voor de ellendige staat van de mens, en dat gebeurt op een zodanige manier dat het lijkt alsof „de zonde” de baas is en God Zelf door de zonde overtroefd wordt. Alle ellendigheden die op aarde plaats vinden, vinden hun oorzaak in de individuele zonde. Zwaar werk dat de mens drukt, strenge en genadeloos heersende overheden en machten. Wantoestanden in de grote corporaties en vakbonden. Is de politiek corrupt?

Neemt het alcoholisme toe? Gaat het prestige van het Amerikaanse volk naar beneden? Neemt het aantal verkeersongevallen toe? Wordt de jeugdmisdadigheid een plaag voor de samenleving? Gaat Amerika de koude oorlog verliezen? Het komt allemaal ten gevolge van de begeerte van de mens. Het komt allemaal door de individuele zonde.

Daarom: berouw! Bekering! Als er genoeg berouw is zal het veranderen. Dit is het „normale verkoopsartikel” van de protestantse evangelisatie-prediking. Stringfellow meent dat als men de menselijke zonde op deze manier „verheft” en met name het effect van de individuele overtredingen, men op een andere wijze dan bij het „positieve denken” de mens zelf weer het bestuur van de wereld, de re-

gering der wereld in handen geeft. 't Brandpunt van deze godsdienstigheid — zo meent hij — is niet God en Gods leiding en bestuur in de geschiedenis maar de **praktijk** van de godsdienst van het menselijk individu, een daad van persoonlijk willen en gevoelen waar door ten laatste een gewenst resultaat kan worden bereikt. Dit noemt hij een soort geïverteerd positief denken of positief denken voor de mindere man.

De individuele zonde wordt als een logische oorzaak van de misstanden gezien. Neem ze weg. En de misstanden zijn opgeheven.

Op deze wijze is er geen plaats meer voor de realiteit van de toorn Gods, tegen de zonde, die schrikkelijk is!

Tussen beide genoemde uitersten ziet Stringfellow nog een vorm van „godsdienstigheid” zonder kennis van de levende God. Die vorm is die van het in Amerika bekende social gospel. Niet zoals dit een generatie geleden ongeveer gehanteerd werd. Toen was het de idee dat tengevolge van de prediking van het evangelie alle omstandigheden zouden veranderen dat dientengevolge langs lijnen van geleidelijkheid het koninkrijk Gods op deze aarde zou komen tot zijn volkomenheid. Zo wordt het vandaag niet meer gepropageerd. Men is voorzichtiger. Kritischer. Het is tegenwoordig rechtzinnig in zo'n woordgebruik. Sprak men voorheen in deze kringen over „Jezus”, tegenwoordig spreekt men over „Jezus Christus”. We kennen de huidige terminologie in de kringen van de Wereldraad! Doch nóg verwacht men de gelukkige samenwerking van alle omstandigheden, waaruit blijkt dat de mens de geschiedenis in handen heeft en dat de mens stuurt naar een heilstaat op aarde.

We zien dit „geloof” in de projecten tot dékolonisatie en tot opheffing van de kloof tussen de „arme” en „rijke” volken op aarde. We zien het in de opzet en de ideologie van de novib. We zien het in de ideologie van de Wereldraad-kringen, waar men alle „kerken” en godsdiensten wil samenbundelen in één organisatie om het „vrederijk” te doen vorderen. Het is een vrede-rijk van de mens. Deze ideologie is die van het social gospel van onze generatie.

Stringfellow merkt op dat voor de „protestanten” die deze dingen geloven de dienst des Woords en der sacramenten eigenlijk een overbodige zaak is geworden. Men weet het wel. Het heilswerk van Jezus Christus kent men wel. Het is echter niet volmaakt. Het moet door de mens worden aangevuld. Daarom moeten we aan het werk.

Eigenlijk is God hier minder dan de mens, zegt hij. De mens moet zorgen dat Christus werk afkomt. Zonder ons kan Hij niets doen.

't Behoeft ons niet gezegd dat Hij Zelf het net omgekeerd heeft gezegd. „Zonder Mij kunt gij niets doen!”

Naar onze mening heeft deze Amerikaanse auteur dingen gezegd over de onder ons genoemde „eigenwillige godsdienstigheid”, die niet alleen de christenen in Amerika aan het denken mogen zetten, maar die ook bij ons de overweging waard zijn.

J. Meester

¹⁾ W. Stringfellow. A Private and Public Faith, Fordmans. Grand Rapids, Mich. U.S.A.

²⁾ Dr. Norman Vincent Peale: „De kracht van het positief denken”. Dit boek begint met: geloof in uzelf. . . . Peale is domine in New York

Aantekeningen bij de kerkenordening

XII

Kerkeraad (1)

De kerkenordening spreekt van een kerkeraad. De Nederlandse geloofsbelijdenis spreekt er ook van. Ze zegt in art. 30: „Wij geloven dat deze ware kerk geregeerd moet worden naar de geestelijke politie die ons onze Here heeft geleerd in zijn Woord, namelijk dat er Dienaars of Herders moeten zijn; dat er ook Opzieners en Diakenen zijn om met de Herders te zijn als de Raad der Kerk”. Ik zie twee punten van overeenkomst tussen een concilie bij de Rooms en een kerkeraad bij ons. Bij langer turen is er allicht wel meer te vinden maar voor mijn onderwerp zijn deze twee voldoende. Het eerste punt van overeenkomst is dit dat beide, concilie en kerkeraad samenkomsten zijn van ambtsdragers, die krachtens hun ambt daarin zitting hebben. Niemand wordt gekozen tot lid van een concilie. Een concilie wordt samengeroepen maar wie er komen zullen staat tevoren al vast. Het zijn de bisschoppen. Niemand wordt gekozen tot lid van de kerkeraad. Een kerkeraad wordt samengeroepen maar wie er komen zullen staat tevoren al vast. Het zijn de ambtsdragers der gemeente. In dit opzicht zijn concilie en kerkeraad gelijk. Wat dat betreft ducht ik geen tegenspraak. Maar er is nog een punt van overeenkomst en wel dit: het grootste deel van het werk van een bisschop ligt buiten de vergaderingen van het concilie, en het grootste deel van het werk van de ambtsdragers der gemeente ligt buiten de vergaderingen van de kerkeraad. Dat het grootste deel van het werk van de bisschoppen buiten de vergaderingen van het concilie ligt zal wel niemand tegenspreken. Er zijn bisschoppen genoeg die nooit naar een concilie zijn geweest. Een concilie is geen alledaags verschijnsel. Maar dat het grootste deel van

het werk van de ambtsdragers der gemeente buiten de vergaderingen van de kerkeraad ligt, dat zullen nog niet allen grif toestemmen, vrees ik. Welke ambtsdrager woont er nu geen kerkeraadsvergadering bij? En als men dan ook nog zoals de kerkenordening wil wekelijkse vergaderingen van de kerkeraad heeft? En als er dan ook nog allerlei kwesties in de gemeente en buiten de gemeente te behandelen zijn? Dan hebben de broeders met het kerkeraadswerk de handen vol. Tussen de vergaderingen moeten ze rapporten maken en memorandums opstellen en sedert de uitvinding van de schrijfmachine en de stencilmachine is daaraan geen einde. Wat een werk om dat alles op te stellen, en wat een werk om dat alles te lezen, zo te lezen dat men weet waar het over gaat en men op de vergadering van de kerkeraad erover spreken kan met kennis van zaken. De broeders hebben de handen vol met het kerkeraadswerk en komen aan het andere niet toe. Maar dat verandert niets aan de zaak dat het grootste deel van het werk van de ambtsdragers ligt buiten de vergaderingen van de kerkeraad. En dat deel dat ligt buiten de vergaderingen van de kerkeraad is ook het voornaamste deel. Wanneer dat deel onafgedaan blijft liggen verkommert de gemeente ondanks de stapels drukwerk en stencilwerk die op de vergaderingen van de kerkeraad verwerkt worden.

De Schrift spreekt niet van een kerkeraad. De Schrift spreekt ook niet van een apostelraad. Bavinck zegt in zijn Dogmatiek (IV. pag. 320): „Onder de apostelen staat Petrus vooraan.” Dat heeft Bavinck uit de gangbare leringen en daarnaar zullen wij het maar terugzenden. Paulus legt er de nadruk op dat hij van geen der andere apostelen afhankelijk is, ook niet van alle apostelen samen, en dat hij niet staat onder de bevelen van een andere apostel, ook niet onder de bevelen van alle apostelen samen. Dat was trouwens met de

mede-arbeiders van de apostelen evenzeer het geval. We lezen van Apollos in 1 Cor. 16 : 12: „En wat aangaat Apollos de broeder, ik heb hem zeer gebeden dat hij met de broeders tot u komen zoude, maar het was ganse-lijk zijn wil niet dat hij nu zoude komen; doch hij zal komen wanneer het hem welgelegen zal zijn.” Apollos gaat zijn eigen weg. In onze dagen van afgoderij met de organisatie, ook met de kerkelijke organisatie, zou men in zo'n geval roepen van: „Individualisme!” of van „Independentisme!” en nog al gauw klaar zijn met schorsen en afzetten van zo'n individua- listisch, independentistisch, eigengereid man. De apostelen waren zo haastig niet, ze hielden Apolos voor een zeer gewaardeerd arbeider in het koninkrijk Gods en lieten hem ongemoeid zijn eigen weg gaan. De apostelen hebben overleg met elkaar gepleegd, ze wilden elkaar niet voor de voeten lopen. In onderling over- leg gaat Petrus met het Evangelie naar de Joden en Paulus naar de heidenen. Maar voor zulk overleg was niet nodig dat ze eerst een apostelraad institueerden met een praeses en een scriba. Van zulke dingen spreekt de Schrift niet met betrekking tot de apostelen.

Van zulke dingen spreekt de Schrift ook niet met betrekking tot de ambtsdragers die na het verscheiden van de apostelen hun ambt in de gemeenten moeten bedienen. Titus moet op het eiland Creta „van stad tot stad ouder- lingen stellen”. Paulus zegt niet dat Titus moet zorgen dat er op elke plaats een kerke- raad komt.

In Openbaringen 2 en 3 lezen we de brieven die de Here Jezus gezonden heeft aan de zeven kerken in Klein-Azië. Ze zijn niet gezonden aan de kerkeraden van die kerken. We lezen: „Schrijf aan de engel der gemeente”. Uit de inhoud blijkt dat het geen brieven zijn voor die broeders persoonlijk, de Here richt zich tot de gelovigen, tot de leden der gemeente. Zo doen de apostelen ook met hun brieven. Die brieven zijn niet gericht tot de kerkeraden maar tot de leden der gemeente. In de brief aan de Filippenzen noemt Paulus in het adres wel de ouderlingen en de diakenen maar ook daar spreekt hij van geen kerkeraad. En de ouderlingen en de diakenen noemt hij het laatst, na de leden der gemeente: „Paulus en Timotheüs, dienstknechten van Jezus Chris- tus, aan alle de heiligen die te Filippi zijn, met de opzieners en diakenen.”

Maar al spreekt de Schrift niet van kerke- raden, het is daarom niet verkeerd dat er ker- keraden zijn met een praeses en een scriba, en desnoods een assessor I en een assessor II. Niet alles wat niet in de Schrift wordt voorge- schreven of genoemd is verboden of onge- wenst. Maar wel gaat het in de gemeente ver- keerd wanneer de ambtsdragers het zwaarte- punt van hun ambtsbediening zoeken in het kerkeraadswerk.

Een kerkeraad is een ordelijke vergadering met een voorzitter en een secretaris. Een ker- keraad is ook een vast college, geen samen- komst die ontbonden is wanneer de samen- komst is gesloten, zoals een vergadering van de classis of van de synode.

Naar de kerkenordering is de predikant praeses van de vergadering van de kerkeraad, of als een gemeente meer dan één predikant heeft, elk op zijn beurt. Dat is een voor de hand liggende regeling want de predikant is de herder en leraar van allen, ook van de opzieners van de gemeente en van de diake- nen.

Er zijn van ouds grote stadskerken geweest met meer dan honderd ouderlingen en even- veel diakenen. Als daar de kerkeraad verga- dert is er een samenkomst van meer dan twee- honderd man. Ik zie die vergadering van over de tweehonderd man al bezig met het bestu- deren van het rapport van de deputaten der generale synode voor een nieuwe psalmberij- ming. Ook zie ik zo'n vergadering van twee- honderd na volbrachte arbeid in de winkel, in de werkplaats, in de fabriek, op het kantoor, in de school of waar ook, ik zie die broeders

in het avonduur al bezig met het toetsen van een nieuwe bijbelvertaling op haar bruikbaar- heid, want de generale synode kan daarover geen besluit nemen als de zaak niet eerst in de kerken is behandeld. Die tweehonderd sa- men vergaderde broeders hebben daar geen moeite mee. Ze hebben allen een zuiver taal- gevoel. Ze zijn allen zeer vaardig in het ge- bruik van de Nederlandse taal en allen door- kneed in het Hebreeuws en in het Grieks. En tekst met tekst vergelijken, ze hebben hun leven lang immers niets anders gedaan.

K. Doornbos.

elkaar vasthouden

Als we de geschiedenis van de Afschei- ding in de jaren dertig en veertig van de vorige eeuw nagaan en opmerken, hoe de door Gods genade toen tot de gehoorzaam- heid der Schrift wedergekeerde kerken door jarenlange twisten en verdeeldheden geteisterd zijn geworden — en als we zien, hoe de vorst der duisternis ook nu weer be- zig is om onze in 1944 tot vrijmaking ge- brachte gereformeerde kerken door aller- lei kerkelijke kwesties en plaatselijke on- enigheden in verwarring te brengen, dan is het wel zeer nodig te bidden, of wij bij el- kander mogen blijven.

Jakobus wijst er ons in zijn brief op: „Waar naijver en zelfzucht heerst, daar is wanorde en allerlei kwade praktijk. Maar de wijsheid van boven is vooreerst rein, vervolgens vreedzaam, vriendelijk, gezegge- lijk, vol van ontferming en goede vruchten,

onpartijdig en ongeveinsd. Maar gerechtig- heid is een vrucht, die in vrede wordt ge- zaaid voor hen, die vrede stichten” (3 : 16-18).

Laat ons toch wakende en biddende zijn, dat de Satan geen voordeel over ons be- hale. Laat ons elkaar vasthouden, ook al vraagt dat geduld en lijdzaamheid en zelf- verloochening. Dat geen onnodige scherp- heid, of valse redeneerzucht, of consequen- tie-drijfverij, of ongegrond wantrouwen onze kerkelijke handelingen en besluiten gaan beheersen.

Zeker, het Woord Gods kan ten slotte scheiding brengen. Maar zolang er nog be- reidheid gevonden wordt om in alles naar dat Woord te willen luisteren, zullen wij als broeders elkaar dat Woord onderwij- zend, vermanend en bestraffend blijven voorhouden. En dan moge de HERE ons bewaren, dat wij elkaar om verscheiden- heid van gevoelens of om ondergeschikte zaken of om punten van kerkelijk beleid zouden verketteren, censureren, schorsen en buiten de broederlijke of kerkelijke ge- meenschap stellen.

Laat de Afscheidingsgeschiedenis ons daarbij tot een afschrik wezen.

En al weten we, dat ook in de dagen der apostelen in de gemeente des Heren soms grote twistingen waren; al mogen we niet vergeten, dat Paulus eenmaal aan de ge- meente te Corinthe schreef, dat scheurin- gen nodig kunnen zijn, wil het blijven, wie er standvastig zijn en als oprechten open- baar komen — het woord van Jakobus houdt zijn kracht: „Gerechtigheid is een vrucht, die in vrede wordt gezaaid voor hen, die vrede stichten”.

B. Telder.

Het grote verschil

Zoals onze lezers in het nummer van de vorige week hebben gezien zal er een brochure verschij- nen van ds. D. van Dijk en ds. W. G. de Vries over „de zaak ds. A. van der Ziel” onder de titel: „De jongste aanval op de vrijmaking als acte van trouw”.

In de advertentie waarin deze brochure werd aangekondigd werd uitdrukkelijk gezegd dat deze titel was ontleend aan het woord van prof. Schilder waarmee hij indertijd de actie van ds. B. A. Bos c.s. om tot „hereniging” met de gebonden kerken te komen typeerde. Schilder karakteri- seerde inderdaad die actie als een dergelijke aan- val.

Wanneer men evenwel nagaat **op welke wijze** Schilder over deze actie sprak en wat hij in ver- band daarmee deed valt onmiddellijk op het enorme, het principiële **verschil** tussen wat Schilder in verband met die actie-Bos zei en deed en wat men in Groningen presteerde bij de behan- deling van de zaak ds. Van der Ziel.

Prof. Schilder heeft in een reeks artikelen in „De Reformatie” de „samenspreking” en de „her- enigingspogingen” van ds. Bos en de zijnen breed- voerig en scherp gekritiseerd.

Met name richtte hij zich tegen het manipule- ren van ds. Bos met een nieuwe „interpretatie” van de leeruitspraken welke in feite niets anders was dan een gecamoufleerde aanvaarding van alles wat de synoden uit de veertiger jaren had- den uitgesproken. En niet minder scherp wees hij af het spelen met de ernst van de toen ge- schiede „tuchthandelingen”.

Maar, en daar wil ik met alle nadruk op wij- zen, prof. Schilder heeft nooit een poging onder- nomen om behalve door publieke discussie ds. Bos c.s. terug te houden van een samenspreking.

Nooit heeft hij gezegd dat een samenspreking zonder meer zondig of onkerkelijk was.

En dat ds. Bos en de zijne vanwege hun sa- mensprekingen onder censuur geplaatst zouden moeten worden — dat is in zijn hoofd zelfs nooit of te nimmer opgekomen!

Integendeel, hij heeft zo iets hartgrondig ver- foeid.

Met grote openhartigheid en duidelijkheid heeft prof. Schilder deze dingen uitgesproken.

In „De Reformatie” van 11 febr. 1950 schreef hij o.a. het volgende: Onzerzijds is er „buiten wat

we in Groningen en Amersfoort (nl. op de daar gehouden synoden - C.V.) en in de bladen publiek schreven **niets** gedaan om ds. Bos terug te hou- den van het samenspreken met deputaten, die geen woord op papier willen zetten om in vijf minuten aan de wereld duidelijk te maken, **of samenspreking met hen ook maar enige zin heeft**... Wel hebben we onze mening over „Oos- terbeek” gezegd, en hebben dat **dadelijk** gedaan, en geloven — niet voor ons plezier — dat we door ons opschrift (nl. dat de actie-ds. Bos een aanval was op de vrijmaking als acte van trouw - C.V.) precies hebben geschoten in de roos om- trent de bedoelingen van degenen, die in eerster en laatster instantie „Oosterbeek” hebben op- touw-gezet (dat zijn niet steeds ondertekenaars). Maar we hebben verder ds. Bos laten gaan, en laten spreken met allerlei mensen; wat een kwes- tie is heus niet van de laatste weken. We hebben, waar we konden, onze mening openlijk gezegd over de methode (!!) van onderhandse onderhan- delingen betreffende openbare rechtshandelingen de uitbanners... Wij hebben getracht te voor- komen, dat men zou kunnen zeggen: de gerefor- meerde kerken, die in 1944 voor de uitgeworpen- nen de kansel openhouden, hebben ds. B. A. Bos in een onzuiver afgetekend conflict „genoopt” heen te gaan, om ons de schuld te kunnen geven, waarmee immers een eventueel heen-gaan zou worden gedoodverfd als een heen **gezonden** zijn. **We hebben ds. Bos de ruimte gelaten die hij in 1944 bij de H.H. Ridderbos-Nauta niet gekregen zou hebben.**” (vetgedrukte van mij - C.V.).

Prof. Schilder besloot zijn artikel als volgt:

„Wil ik eens wat voorspellen? **Als dr. Ridder- bos volhoudt:** geen koehandel, geen koehandel, wel, dan zal één van beide gebeuren: hij is dan binnen een paar weken vrijgemaakt (als er wel een koehandel geschiedt), of hij krijgt van zijn smaldeel er niet ééntje bij zich: want dat kan alleen gelukken, als er een dergelijke koehandel wordt opgezet.

Houdt u dus rustig, al te zamen. En wacht af. En leest niet meer dan er staat Er is b.v. nog niet gezegd, of de resultaten van de in **vergevor- derd stadium** verkerende **samensprekingsaffaire**, te Den Haag eventueel aanvaard zijnde, een aan- leiding zullen zijn voor Groningen **om dadelijk** heen te gaan, dan wel, om ons weer voor de zo-

veelste maal aan het delibereren te zetten. Geef aan geen enkele "stemming" toe; maar **leest alleen de officiële besluiten**, en houdt alstublieft het sectarisme van dr. Ridderbos buiten de deur: verdraagt dus ook mensen van andere **geestesgesteldheid**; en overwint zijn legendes over u door nuchterheid: **WIJ hebben nog niemand geschorst**; al zijn we wel tot ik weet niet wat geprikkeld. Maar dat kan wel weer overgaan: wie weg **wil**, moet als **weglóper** blijken, en dat gezeur over conflict, zo en zus, hier en daar neem daar 'n loep en een actetas en een beetje zout voor mee, als ge er iets van mocht willen weten. En geloof alleen wat **bewézen** is, ook wat die conflicten betreft."

Enkele weken nadat prof. Schilder dit alles geschreven had verklaarde ds. Bos dat wie de gemeenschap, waarin hij verkeert, niet meer zegenen kan door zijn aanwezigheid niet langer moet wachten maar moet **gaan**, zodra de weg der hereniging gebaad was!

Op deze verklaring reageerde prof. Schilder als volgt: „Daar staat het woord „gaan”.

Wij zijn blij dat het niet gelukt is, het zover te krijgen dat ds. Bos is **weggezonden**. De verantwoordelijkheid ligt nu alleen **bij hem**...

Met opzet heeft ons blad zich er voor gewacht te zeggen: ds. Bos **gáát**. Om niet meer te zeggen dan wij mochten, en om niet door al te haastige conclusies zelf aanleiding te worden dat ds. Bos kon zeggen: „zie je wel?” hebben we openlijk geschreven: concludeer niet meer dan er staat. Best mogelijk dat o.a. ds. Bos, indien de synodocratische samensprekingsdeputaten op de gemaakte afspraken het "fiat" hunner synode krijgen, dan niet „gaat”, doch de kerken nog zal verzoeken, over de nieuwe formules en uitspraken zich te beraden”.

Zo schreef prof. Schilder.

Men vergeet daarbij niet dat de samensprekingen welke dr. Bos en de zijnen op touw zetten een geheel ander karakter droegen, veel dieper in het kerkelijk leven ingrepen, dan die waarin ds. Van der Ziel betrokken was.

Ds. Bos en de zijnen spraken samen met synodale herenigingsdeputaten.

En ze deden dat met de vooropgezette en duidelijk uitgesproken bedoeling metterdaad tot "hereniging" te komen.

Voorts stelden ze op eigen houtje verklaringen en formules op die zulk een "hereniging" zouden mogelijk maken.

En — ze handelden buiten hun kerkeraad om, ja, zelfs tegen de wens en wil daarvan!

Maar prof. Schilder heeft aan tuchtmaatregelen aan schorsing of iets dergelijks zelfs niet **gedacht!**

Zo iets zou naar zijn overtuiging een daad zijn in wezen gelijk aan wat de schorsende vergaderingen van 1944/46 hadden gepresteerd.

Zo iets zou — hij zegt het zelf — sectarisch en dus verloochening van de vrijmaking zijn geweest.

Schilder heeft zo sprekend ook in de dagen van de Bos-actie en in verband daarmee **de kerk gezien**.

Hij heeft daarom ook toen vastgehouden dat buiten de kerk de hel is en dat wie tucht oefent met schorsing enz. in principe uitsluit uit het Koninkrijk Gods en zo naar de hel verwijst.

En daarom heeft hij aan zulke tuchtmaatregelen nooit ook maar één moment gedacht! Hij sprak er openlijk zijn blijdschap over uit dat het niet gelukt was de kerkelijke vergaderingen daartoe te krijgen.

Wie de kerk wil verlaten moet **gáán** — maar mag nooit **weggezonden** worden!

C. V.

PERSSCHOUW

Mao Tse Tung

In de „Freundesbrief des Evang. Ausländerdienstes, Solingen”, schreef Wilhelm Busch het volgende:

De leidinggevende communist van China, Mao Tse Tung, heeft in Europa gestudeerd. Waarschijnlijk zou de wereldgeschiedenis een andere loop hebben, wanneer deze knappe en weetgierige jonge man bij ons in aanraking was gekomen met het Evangelie. Bij zo iets zien we opnieuw de verantwoordelijkheid, die we hebben ten opzichte van de vreemdelingen, die naar ons toekomen. Binnen- en buitenlandse studentenpredikanten bevestigen dat 60 tot 80 procent van de jonge Christenen, die uit jonge kerken naar Europa zijn gekomen om te studeren, naar hun vaderland in Azië, Afrika enz. teruggaan als nihilisten, anarchist of als mensen, die weer hun oud, heidens geloof aanhangen. Waarom?

Omdat ze door ons, christenen, in onze zogenaamde christelijke wereld zo erg teleurgesteld werden. En deze teleurgestelde mensen zijn de toekomstige leiders in hun vaderland. Niemand van ons beseft wat een invloed deze „anti-zendingelingen” zullen hebben. Denkt u maar eens aan China!

Een mens, die zelf genade en vrede heeft gevonden, kent de macht van het gebed, en wie Jezus liefheeft, bidt... Dit is in betrekking tot de bij ons verblijvende buitenlanders zeer belangrijk: dat de Heer van de oogst arbeiders uitzende in deze oogst.”

De schuld van de afvallige kerk die niet het volle Evangelie verkondigt en er dus ook niet naar leeft is ontstellend groot.

Ziende op de machten des verderfs die in het volksleven werkten riep Sikkal eenmaal uit:

„De Kerk is de schuldige, die allengs haar roeping om **alom** te getuigen en barmhartigheid te oefenen aan **alle** mensen, om **elke** kring te zegenen met 's Heren licht en heil, niet slechts naliet, maar zelfs **loochenen** durft; en liefst, gans onverschillig voor al wat onder het bederf ligt, **al** haar leven in zelfbehagen doet opgaan, zich verliezende in de bespiegelende beschouwing van de verborgenste ziels bewegingen.

Christenen in India

Uit een krant - welke weet ik niet meer - knipte ik het volgende:

India. 2,4 % (in 1900: 1 %) van de bevolking van India is in naam Christen (een derde is protestant, twee derde is rooms-katholiek). Drie vierde gedeelte van deze, volgens statistieken vastgelegde, Christenen leven in landelijke streken; dus wordt de grote massa in de grote steden van India weinig door hun eigen landslieden met het Evangelie bereikt.

De regering is de Christenen niet zeer vriendelijk gezind. Onlangs hebben de leden van de laagste Hindoe-kaste (de „uitgestotenen”), die vroeger van alle officiële ambten uitgesloten waren, beperkte toegang tot de ambtelijke functies gekregen. Deze voorrechten gaan echter volgens het besluit van het hoogste gerechtshof van India hen voorbij, die van het Hindoeïsme tot een andere godsdienst overgegaan zijn. Dit oordeel wordt als een nieuwe slag tegen de Christelijke zending in India gezien, die vooral onder de „uitgestotenen” grote resultaten heeft.

Ellende in de welvaartstijd

Men las in de pers het volgende:

Anderhalf jaar heeft de enquêtecommissie in Londen nodig gehad om haar rapport over de woningtoestand in de Britse hoofdstad samen te stellen. Dit hoeft niet te verwonderen indien men iets weet van de ellendige en mensonterende toestanden die daar heersen. In de „slumps” staan talloze gezinnen bloot aan de ergerlijke intimidatiepogingen. Opzegging van de huur is aan de orde van de dag. De betrokkenen is het onmogelijk elders een heenkomen te vinden tegen voor hen aanvaardbare huren. In sommige straten beheerst de onderwereld het woonregime. Niet minder dan 200.000 gezinnen staan op de lijst van dringende gevallen; 7.000 gezinnen moesten tijdelijk in gemeentelijke doorgangscentra worden ondergebracht; 500.000 families wonen in huizen die in ieder opzicht onder de maat zijn.

Bij het vernemen van deze gegevens, die uiterst zorgvuldig werden samengesteld, slaat men de handen ten hemel. In de eeuw van de zo ver gevorderde techniek en in de jaren van welvaart blijkt het onmogelijk te zijn dat de mens zelfs maar is toegestaan de minimaalste levensbehoeften te zien: een behoorlijke woning. Verbijsterd vraagt men zich af of voorbereidingen voor maanreizen, raketvluchten en het vervaardigen van oorlogstuig zo belangrijk zijn dat zelfs een van de minimaalste levensbehoeften hieraan moet worden opgeofferd.

Ondanks alle spreken over „saamhorigheidsgevoel” en „sociaal besef” enz. laat men de ellende vlak bij zich dikwijls maar rustig voortbestaan! En men schuift de verantwoordelijkheid van zich af op „de” gemeenschap.

C. V.

Hoofdzaken en bijzaken

In het Kontaktblad van de Gereformeerde Kerk (vrijgemaakt) van Eindhoven schreef Ds Van den Brink het volgende artikel:

Mogen wij in de confessie onderscheiden tussen hoofdzaken en bijzaken? Mogen wij in de Bijbel dat onderscheid maken?

De zaak vinden we bij Calvijn Inst. IV, I, 12 e.v. De Reformator zegt daar, dat de kerk heel wat fouten kan hebben, terwijl wij haar desondanks niet mogen verwerpen, omdat ze het Woord en de Sacramenten zuiver bedient. Hij vervolgt dan met deze zin: „Ja zelfs zal er in de

bediening van de leer of der sacramenten enige fout kunnen insluipen, zonder dat die ons van haar gemeenschap behoort te vervreemden”. Dat wil dus zeggen, dat naar het oordeel van Calvijn niet elke afwijking van de confessie de ware kerk maakt tot valse.

Er is onderscheid.

„Want - zo gaat hij verder - de hoofdstukken der ware leer zijn niet alles van een gestalte. Scmmige zijn zo noodzakelijk om te weten, dat ze bij allen ontwijfelbaar vast moeten staan, als leerstukken, die de godsdienst eigen zijn. Als daar zijn, dat er één God is, dat Christus God is en de Zoon van God, dat onze zaligheid gelegen is in Gods barmhartigheid en dergelijke. Er zijn andere, waarover tussen de kerken geschil is, maar die toch de eenheid des geloofs niet scheuren”.

Het is wel duidelijk, dat Calvijn de moed grijpt om bovenbedoeld onderscheid in de confessie zonder meer te maken. Met dit verschil dan, dat hij niet spreekt over hoofdzaken en bijzaken. Maar over noodzakelijke stukken en stukken, waarin men elkander kan dragen.

Er is moed voor nodig, dit standpunt te verdedigen.

Want sommigen noemen dit overmoed, hoogmoed.

De redenering is deze: Alles wat God aan ons geopenbaard heeft is van dezelfde autoriteit en van dezelfde onaantastbare heiligheid. Te stellen, dat God ons hoofdzaken en bijzaken zou hebben geopenbaard is lasterlijk. Zou God zoveel moeite doen om ons bijzaken te openbaren? Wat zijn trouwens bijzaken voor God?

En wie zijn wij, dat wij in dat éne onbreekbare woord van God zouden gaan schiften tussen hoofdzaken en bijzaken? Waar halen wij de moed vandaan om dat, wat God ons nadrukkelijk openbaart te degraderen tot bijzaak?

Deze redenering is waterdicht en er schijnt geen speld tussen te krijgen. Toch houdt Calvijn vol in het onderscheid, dat hij maakt. Was Calvijn dan een hoogmoedige?

Wie Calvijn goed leest ontdekt, dat zijn onderscheiding niet geboren werd uit hoogmoed, maar juist uit ootmoed en nederigheid.

Hij maakt deze onderscheiding niet vanuit een meerdere of mindere belangrijkheid in de openbaring Gods, maar vanuit de gebrokenheid van ons verstand en de onvolkomenheid van ons kennen.

Hij schrijft: „... aangezien er niemand is, die niet door enige nevel van onwetendheid omhuld is, moeten wij of geen kerk overlaten, of het misverstand vergeven in die zaken, in welke men, zonder de hoofdsom der religie te schenden, onwetend mag zijn”.

Het is overduidelijk, dat Calvijn begint te denken vanuit de verduisterdheid van ons verstand. Hij kent het woord van de Prediker: Wees niet al te rechtvaardig en wees niet al te wijs; waarom zoudt ge uzelf tot verbijstering brengen? (Pred. 7 : 16).

Calvijn ziet aan het eind van de al te rechtvaardige weg inderdaad de verbijstering. Men houdt geen kerk meer over. De afsplitsingen zetten zich voort. De kerk wordt een oneindige, altoos repeterende breuk. En hij gelooft, dat de Here ons deze verbijstering niet oplegt. Hij vraagt die van ons niet. Waarom zouden wij die dan opnemen? Kortom: Calvijn handelt in diepe ootmoed en nederigheid.

Het is daarbij zijn bedoeling niet „zelfs maar de allergeingste dwalingen in bescherming te nemen”. Hij zegt niet: Het is niet zo erg. Hij wil de vrijheid houden, naar zijn roeping, om zelfs die allergeingste dwalingen te bestrijden. Hier blijkt zijn diepe respect voor ELK Woord van God. Maar hij wil niet elke dwaling maken tot een breukpunt.

Daarom ben ik van mening, dat het gebeuren kan, zoals het in de Gereformeerde kerken vaak gebeurd is, dat een ambtsdrager tot zijn kerkeraad komt (of, ingeval hij predikant is, ook tot zijn classis) met een bezwaar tegen een stuk der leer, en dat dan deze kerkeraad of classis, onder bepaalde stipulaties, uitspreken, de afwijking van deze broeder in hem te dragen.

Het moet duidelijk zijn, dat de beslissing van kerkeraad en classis noodzakelijk is.

Niemand heeft het recht op eigen houtje te gaan uitmaken wat hij wel of niet tolerabel acht. Het is best mogelijk, dat in bepaalde gevallen dient te worden uitgesproken, dat het uitoefenen van een bijzonder ambt in de kerk niet te verenigen valt met het handhaven van betreffende afwijking. Maar daarom gaat het me nu niet.

Ik heb willen poneren, dat het spreken over noodzakelijke hoofdstukken en andere, waarover verschil kan bestaan, niet hoeft voort te komen uit hoogmoed, maar dat daarentegen de werkelijke nederigheid deze onderscheiding noodzakelijk maakt. Wij moeten rekening houden met de gebrokenheid van ons kennen.

Anders komen we terecht in de verbijstering.

Op wat ds Van den Brink hier uit Calvijn citeert werd in Opbouw reeds meer dan eenmaal gewezen. Zelf heb ik dat reeds enkele malen gedaan. En ook ds Amelink deed dat onlangs in zijn artikelenreeks over „Evangelie en

wet'. Daarin werd ook aangetoond dat Calvijn datzelfde meermalen zegt. En ook dat men bij Olevianus dezelfde opvatting vindt.

Het is m.i. evenwel niet zo dat er thans, zoals ds Van den Brink zegt, „moed” voor nodig is om op dit onderscheid tussen fundamentele en niet fundamentele momenten in de leer der kerk te wijzen. De genoemde onderscheiding is zoals iedere kenner weet bij de reformatoren algemeen gangbaar. Men kan zich alleen maar verwonderen dat er in onze kerken mensen zijn die deze onderscheiding vreemd vinden of er zich aan ergeren. Maar ja, de kennis van wat de reformatoren — speciaal Calvijn — leerden is onder ons niet zo groot.

Calvijn heeft eens op zeer concrete wijze over dat fundamentele en niet fundamentele in de belijdenis der kerk gewezen. Hij deed dat in zijn polemie met Westphal, de fanatieke Lutheraan, die van een vereniging van de Lutherse en de Gereformeerde Kerken niet wilde weten. Calvijn zocht die eenheid met alle macht. Hij erkende het kerk-zijn der Lutherse kerken van harte. En hij worstelde om deze erkenning ook van Lutherse Kerken ten aanzien van de Geref. Kerken los te krijgen. Daartoe wees hij op dat waarin Lutherse en Gereformeerde kerken in confessioneel opzicht één waren. Dat was naar Calvijns overtuiging **voldoende** om de eenheid te realiseren. Ik zal letterlijk citeren wat hij daarover in zijn opdracht van een geschrift tegen Westphal aan de Saksische predikanten schreef.

„Welk plan voor een eenheid ook voorgesteld wordt — zo schreef Calvijn — ik ben niet slechts genegen het aan te nemen, maar ik zal er mij met vreugd vóór verklaren. Het zou overeenkomstig vroomheid en vriendelijkheid zijn, mij, van wie gij weet dat ik mijn gehele streven te goeder trouw en met niet te onderschatten resultaat op de opbouw der kerk richt, eerder te ondersteunen dan mij door een lastig mens (n.l. Westphal — C. V.) naar zijn welgevallen met voeten te laten vertrappen. Maar wat spreek ik over mijn persoonlijk? Betreft veeleer de heilige band met zoveel kerken, die die man tracht te verstoren, in uw overwegingen! Wat hij ook daartegenin moge kletsen, zeker is dat wij toch niet op louter menselijke wijze tot zulk een overeenstemming des geloofs verenigd zijn uit de ongelukkige verstrooiing van het pausdom. Over de ene God en de ware en rechte wijze om Hem te dienen, over de verdorvenheid van de menselijke natuur, over de zaligheid uit genade, over de manier waarop de rechtvaardigheid verkregen wordt, over het ambt en het werk van Christus, over de bekering en haar uitwerking, over het geloof dat ons in de beloften van het evangelie de heilszekerheid schenkt, over het gebed en over alle andere hoofdzaken wordt immers overal bij ons dezelfde leer verkondigd. Wij roepen de éne God, onze Vader, aan in vertrouwen op dezelfde Middelaar; dezelfde Geest der aanneming tot kinderen is ons een onderpand van onze toekomstige erfenis, door hetzelfde offer heeft Christus ons allen verzoend, op dezelfde gerechtigheid die Hij voor ons verworven heeft, vertrouwen al onze harten en wij beroemen ons op hetzelfde Hoofd. Dan zou het toch wonderlijk zijn als Christus, die wij allen loven als onze Vrede, die aan alle vijandschap een einde heeft gemaakt en God in de hemel met ons verzoend heft, niet ook zou maken dat wij hier op aarde een broederlijke vrede onderhouden.”

Hier spreekt Calvijn wel zeer duidelijk van de hoofdzaken (de praecipua capita) van de leer. En duidelijk onderscheidt hij die van de andere stukken. De eerste zijn voor de eenheid der kerken noodzakelijk maar ook voldoende: verschil van inzicht ten opzichte van de andere hoeft en mag de eenheid der kerken niet in de weg te staan. (Opera Calvini. IX, c. 49 seq.)

Het behoeft geen verwondering te wekken dat de Gereformeerden ten aanzien van de belijdenis spraken van „hoofdzaken” en „bijzaken”. Ze deden dat namelijk ook ten aanzien van de Schrift. Dat vloeiende rechtstreeks voort uit hun overtuiging dat de boodschap der Schrift een organische eenheid was en geen verzameling van op een vlak liggende waarheden.

Ik wil adstrucie van wat ik zei wijzen op wat Bavinck dienaangaande schreef. Hij spreekt in dit verband van **centrum** en periferie der Schrift. In zijn Dogmatiek I blz. 409 wijst hij erop dat uit de schriftuurlijke leer de theopneustie niet voortvloeit dat alles wat ons in de Schrift wordt meegedeeld nu ook „vol is van goddelijke wijsheid, dat elke jota en elke tittel een oneindige inhoud heeft. Alles heeft zijn zin en zijn betekenis zeer zeker, maar daar ter plaatse en in het verband, waarin het voorkomt. Niet atomistisch mag de Schrift beschouwd worden, alsof elk woord en elke letter los op zich zelve en geïsoleerd, als zodanig, door God zou zijn ingegaan, met een eigen bedoeling, met een eigen en dus goddelijke, oneindige inhoud. Dat leidt tot de dwaze hermeneutische regelen der Joodse Schriftgeleerden, en eert niet maar ont-eert de Heilige Schrift. Maar organisch moet de inspiratie worden opgevat, **zodat ook het geringste zijn plaats en betekenis heeft en tegelijk toch op veel verder afstand ligt van het centrum dan andere delen.** In het menselijk orga-

nisme is niets toevallig, noch de lengte, noch de breedte, noch de kleur, noch de tint; maar daarom staat niet alles met het levenscentrum in hetzelfde nauw verband. Hoofd en hart nemen een veel belangrijker plaats in het lichaam in dan hand en voet, en deze staan weer in waarde boven nagels en haren. **Ook in de Schrift ligt niet alles even dicht om het centrum geschaard; er is een periferie, die wijd om het middelpunt zich heen beweegt,** maar ook zij behoort tot de cirkel der gedachten Gods... Het is één Geest, waaruit heel de Schrift door het bewustzijn der schrijvers is voortgekomen. Maar er is wel verschil in de wijze waarop hetzelfde leven in de verschillende delen des lichaams immanent en werkzaam is. Er is verscheidenheid van gaven, ook in de Schrift maar het is dezelfde Geest.”

Vanuit deze onderscheiding tussen het centrum en de periferie der Schrift worden onderscheidene uitspraken van Bavinck over een verschil in „inhoud” van de verschillende delen der Schrift duidelijk. Hij zegt b.v. dat niet alle boeken der H. Schrift „gelijke waarde” bezitten (a.w. blz. 408). Hij maakt onderscheid tussen „meer en minder belangrijke boeken” (Dogmatiek I blz. 351). Onder de apostelen en profeten werd „de een een veel dieper blik en veel breder opvatting gegund dan de ander (Kenniss en Leven, blz. 64). „In de Schriften der Ouden en Nieuwen Testaments staat natuurlijk (!) niet alles even hoog... maar er zijn in de psalmen en profeten, in evangeliën en brieven gedeelten te vinden die een onverwoestbare levenskracht bezitten en nooit nalaten zullen, de diepten der ziel te ontroeren”. (Het Christendom, blz. 58).

Deze dingen zijn aan wie een beetje met de gereformeerde theologie op de hoogte is overbekend. Het is daarom vreemd dat velen voor dit aspect van Gods Woord, en van de confessie, geen oog hebben. Of als er op gewezen wordt ook al weer spreken van „afwijking van Schrift en belijdenis”.

C. V.

INGEZONDEN

Zuigelingssterfte en zuigelingsvoedsel

Vier weken geleden heb ik een artikel geplaatst in de Enschedese editie van het Kerkblad voor Overijssel, Gelderland en Utrecht waarin ik o.a. om kleren en coupons stof vroeg ter vervanging van de lompjes waarin de Soembanese broeders en zusters en hun kinderen rondlopen.

Daar werd spontaan op gereageerd door ongeveer 75 gezinnen uit de gemeenten en daar buiten. De textielabrikanten hier ter stede gaven eveneens gaarne hun medewerking. Vaak werden we daarbij geholpen door broeders, die bij deze firma's werkzaam zijn. Allemaal prachtige nieuwe coupons kregen we. De eerste vijf kisten zijn nu meer dan vol; ik heb er een zesde bij besteld. Hartelijk dank namens de Soembanese zusterkerken!

Medicijnen werden besteld tot een totaal van f 1000,—. Dit bedrag werd ons toegezonden.

De kerk van Schouwerzijl, die ook kisten heeft klaar staan voor Soemba, heeft toezegging gekregen voor medewerking aan de invoervrije verzending. Dit betekent dus dat het vervoer van onze kisten naar alle waarschijnlijkheid ook geen zorgen meer behoeft te baren.

De anti-lompenactie, hoewel nog aan de gang, kan dus geslaagd genoemd worden. Medicijnen worden meegezonden, dus ook wat betreft de medische nood kan **enig** soulaas geboden worden. Beter was het natuurlijk als een dokter kon uitgezonden worden. Maar goed, we doen voorlopig wat onze hand vindt om te doen.

Maar nu iets anders!

En dit is het eigenlijke doel van mijn schrijven!

U heeft misschien weleens gelezen dat het voor een soldaat veiliger is op het slagveld dan voor een baby in de wieg. Daar bedoelt men mee dat een soldaat meer kans heeft om levend van het slagveld thuis te komen dan een baby om zijn eerste levensjaar te overleven. Voornamelijk voedingsstoornissen bedreigen het jonge leven. Hier te lande heeft een baby echter meer levenskansen dan op Soemba. Dit vindt voora zijn oorzaak in de voorlichtende activiteiten van de zuigelingsbureaux. De zuigelingssterfte op Soemba is dan ook onrustbarend, mede ten gevolge van het ontbreken van deugdelijk babyvoedsel....

Nu heb ik een aanbod gekregen — en wel een zeer voordelig aanbod — van een grote zuivel-fabriek om houdbaar melkpoeder in blik — dus geschikt voor de tropen — te leveren tot een bedrag van — schrik niet — twaalf duizend gulden. Na omrekening komt dat neer op 27 cent per liter melk van goede kwaliteit.

Ik heb nu precies f 195,— in kas. (Ontvangen f 258,—; uitgaven f 63,—; saldo f 195,—). Enschede alleen kan dit bedrag van f 12.000,— niet opbrengen.

Daarom mogen alle kerken in den lande mee-

werken om deze som bijeen te brengen. Ik denk hierbij ook aan die diakonieën, die geen of weinig behoeftige gelovigen hebben te verzorgen. Laatst kregen we een collecte van zo'n diakonie van f 400,—. Daar worden nu de medicijnen gedeeltelijk van betaald.

In mijn eerste artikel in de plaatselijke kerkbode heb ik gewezen op Mattheüs 25. U kent het woord van Christus toch? „Ik ben hongerig geweest en gij hebt Mij gevoed.” En de verwondering van de gelovigen: „Wanneer hebben wij U hongerig gezien?” En het antwoord van Christus: „Als gij dit aan één van minste broeders gedaan hebt, hebt gij het Mij gedaan.”

Ik wil verder kort zijn. Als er een dokter van ons op Soemba was, zouden we gratis babyvoedsel van Simavi krijgen. Maar er is geen dokter! Daarom leg ik de nood van de Soembanese babies en moeders aan U voor! Twaalf duizend gulden, vraag niet ik, maar de Heere van u.

Mijn girorekeningnummer is 826134.

Met broedergroet,
K. Raimond, Voermanstraat 18,
Enschede; tel. 05420-10298.

VOOR AANKOMENDE STUDENTEN

Gereformeerd Studentenleven te Leiden

A.s. Gereformeerde studenten te Leiden zij er op gewezen dat in Leiden een Dispuut van Gereformeerde Studenten bestaat (D.G.S.L.).

Deze studentenvereniging beoogt de opbouw van een gereformeerd studentenleven te Leiden en wil zich in al z'n activiteiten laten leiden door het gezag van Gods Woord en de gereformeerde belijdenis.

D.G.S.L. is een zelfstandige studentenvereniging welke geen verband heeft met de S.S.R. omdat ze zich niet kan verenigen met de in S.S.R. nagestreefde breed-oecumenische samenwerking met r.k. en vrijzinnige studentenorganisaties.

Verheugend is dat D.G.S.L. een gelegenheid kan bieden tot samenwerking van gereformeerde studenten van verschillende richting. (Vrijgemaakt-Geref., Chr. Geref. etc.) De leden kunnen elkaar zo steunen bij het bestuderen van de actuele vraagstukken in de academische samenleving.

Zij die in Leiden gaan studeren kunnen zich voor nadere inlichtingen over het gereformeerd studentenleven richten tot:

abactiaat D.G.S.L. Nijkerklaan 32, Den Haag.
of telefoon: Mozartlaan 11, Voorschoten.
Telefoon 01717-4358.

Korea

Tiende verantwoording

De dinsdag, 29 juni, begon prachtig. Niet alleen f 10,— van 340525 A.J.B., maar ook een goede tijding uit een ver land, even weldadig als een druppel water op een vermoeide ziel: een Money Order No 000816 van 10 Pond! De mij wel bekende afzender B. — de groeten voor dochter S.! — schreef: „For your poor students” en vertelde dat ik nog wat te wachten heb van een van de zoons. Dat uit Australië. We stonden op f 5745.87. En komen met dit bedrag op f 5855.87.

Op woensdag 3 overschrijvingen: 375322 C.E. v.E. f 10,—; van G.S. 1008858 f 5,—; van 1175769 A.S. f 10,—; samen f 25,—; totaal f 5880.87.

Donderdag wéér f 25,—: van W.B.teA. via 23585 f 20,— en van 893667 G.D. f 5,—. Totaal f 5905.87.

Vrijdag 2 juli f 37.50; f 10,— van 576212 W.M. t.H., A.B.v.W. f 2.50 307197 en van 997263 L.v.d. B. f 25,—. Totaal f 5943.37.

En de zaterdag daarna kwam er f 40,—, viermaal tien. Van resp. 168495 mej. H.J., 326208 mej. J.H., van 1012329 J.J.B. en een storting van G.J.V.teE. Totaal thans f 5983.37. Maar er kwam nog weer een Money Order van 10 Pond no 000827. Dat maakt f 6083.37. Dat is toch voor de laatste week van de maand best geboerd!

Allemaal zeer hartelijk dank!

Giro 903391 t.n.v. G. Visee, Vloeddijk 113, Kampen.

Op de biljetten „Korea”.

G. Visee.

KERKNIEUWS

Tweetal te Vollenhove-Cadoelen: A. P. van Dijk te Nieuw-Leuzen en S. Cnossen te Siegerswoude-Friese Palen.

Beroepen te Nijega-Opeinde (bij accl.): J. Geelhoed te Zwagerveen-Zwaagwesteinde.

Aangenomen naar Zaandam: H. van Ommen te Winschoten; naar 's Gravenhage-Z.-W.: J. Waagmeester te Hasselt.

Ds. J. v. Benthem beroepbaar. In overleg met ds. J. van Benthem, zendeling van de Gereformeerde Kerken in de provincie Groningen, die in de zending op Irian Barat samenwerken, maakt het Zendingscollege van genoemde Kerken het volgende bekend:

Aangezien ds. J. van Benthem door bijzondere omstandigheden, van het zendingsterrein moest repatriëren en daarheen niet meer kan terugkeren, weshalve hij zijn opdracht van de zending Kerken niet verder kan uitvoeren, stelt het Zendingscollege, namens die Kerken, ds. J. van Benthem in de gelegenheid een eventueel beroep uit de Gereformeerde Kerken in overweging te nemen.

Toesand ds. W. Verwoerd. Ds. W. Verwoerd is nog steeds in het Academisch Ziekenhuis in Groningen. Hij is lichamelijk wel flink opgeknapt; ook spreekt hij wel weer, doch vaak erg verward, hij realiseert zich zeer weinig; terwijl hij ook zijn gezichtsvermogen nog kwijt is. Zijn toestand blijft dus nog zeer zorgvol.

Neede. Ten gerieve van de vakantiegangers, die in het Noordoostelijk deel van de Gelderse Achterhoek verblijven en dus aangewezen zijn op de kerkdiensten te Neede zij meegedeeld dat de diensten aanvragen om half 10 en 3 uur en worden gehouden in het kerkgebouw aan de Blikweg, dus niet meer in de oude kerk aan de Oudestraat zoals voorgaande jaren.

Kerkdiensten Sneek. Ten behoeve van vakantiegangers wordt medegedeeld, dat de diensten aanvragen zondags 9.30 en 5 uur. Uitdrukkelijk zij er op gewezen dat de plaats van samenkomst is: Kleinzand 22.

Het Handboek 1965 vermeldt nog abusievelijk het oude gebouw.

Kerkdiensten te Beverwijk gedurende de vacatie.

18 juli ds A. H. Algra uit Wormer
25 juli ds A. H. Algra uit Wormer
1 aug. ds G. Visee uit Kampen
8 aug. ds G. Visee uit Kampen
15 aug. ds B. Telder uit Bilthoven,
verder weer als gewoon ds L. E. Oosterhoff.
Alle diensten om 8.30 en 17 uur, Prinsesselaan 10.

P.S. Groningen. Op de laatstgehouden vergadering van de Particuliere Synode van Groningen was van de classis Warffum een voorstel ingekomen inzake eventuele kerkelijke correspondentie met en steunverlening aan de Koreaans Presbyteriaanse Kerk. Na bespreking daarvan heeft de Part. Synode besloten aan de Generale Synode van 1967 te verzoeken een onderzoek in te stellen naar de mogelijkheid van kerkelijke correspondentie met de Presb. Kerk van Korea.

Voorts is besloten, ter bevordering van dit onderzoek deputaten te benoemen, die contact zullen oefenen met de kerken in Korea, ter nadere wederzijdse kennismaking, vooral in zaken van confessie en kerkorde. Deze deputaten krijgen volmacht, wanneer dat uit de te voeren briefwisseling zal blijken nodig te zijn, voor steunverlening aan de kerken in Korea een collecte aan te bevelen, te houden in de kerken van het ressort der Part. Synode.

Kerkdiensten Texel. De Diensten des Woords op Texel worden in de maanden juli en augustus niet gehouden in 't Dorpshuis maar in de Doopsgezinde Kerk, Kogerstraat te Den Burg, Texel. Aanvangstijden 's morgens 11 uur, 's middags 3.30 uur.

ADRESSEN

Ds. G. van Keulen, Abelenlaan 29, Emmeloord; **Groningen-Noord,** diaconie: C. Jonker, Prinsesseweg 41a, Groningen; **Ds. J. R. Wiskerke,** St. Jorisstraat 14, Middelburg; telefoonnummer blijft 01180-3436; **Noordbergum,** het telefoonnummer van Ds. H. J. Venhuizen is thans 05110-2453, dat van br. G. Hooghiemstra te Hardegarijp (diaconie) 05110-2373.

Het adres van de scribe van de Geref. Kerk te **Beverwijk** (voorheen E. Vossebelt) is thans: F. W. IJkel, Vondellaan 79 te Beverwijk.

Voor kerkdiensten te **Hollum,** Ameland tijdelijk contactadres: J. Polet, Bungalow Lagune, Klein vaarwater te Buren, Ameland en bungalow „Onder 't Stroodak", Hollum, Ameland.

Het adres van Scribe der Geref. Kerk te **Drachten,** J. Hensen, is thans H.B.S.straat 8, Drachten.

Voorlopig adres scribaat Geref. Kerk van 's-Gravenhage-West: P. Schutte, Valkenboslaan 205, Den Haag.

Ons nieuwe adres luidt thans: Geref. Kerk, **Amersfoort-West,** scriba: J. Geijteman, Dollardstraat 62.

KORT VERSLAG

van de vergadering van deputaten-curatoren van de Theologische Hogeschool, Broederweg 15, Kampen, op donderdag 8 juli 1965.

Aanwezig zijn de deputaten-curatoren ds D. v. Dijk, ds H. Veltman, ds A. I. Krijtenburg, ds

F. de Vries en de secundi ds J. ten Hove, ds T. H. Meedendorp en ds D. Vreugdenhil; uit het particulier ressort Noord-Holland is noch de primus-curator, noch de secundus aanwezig.

De hoogleraren dr L. Doekes, J. Kamphuis en H. J. Schilder komen met toestemming van de president-curator later ter vergadering; de professoren dr H. J. Jager en C. Veenhof zijn niet ter vergadering, doch houden zich ter beschikking, indien hun aanwezigheid gewenst wordt.

art. 1 opening:

Te ruim half elf opent de president-curator, ds D. van Dijk, de vergadering.

art. 2 notulen:

De notulen van de vergadering van 7 december 1964 worden door de secrearis, ds H. Veltman, gelezen en door de vergadering vastgesteld.

art. 3 ingekomen stukken:

a. een schrijven van de particuliere synode van Drente van 10 juli 1965, waarin deze mededeelt, dat zij, na het overlijden van ds J. van Bruggen, als tertius-curator heeft aangewezen ds Joh. Francke te Hoogeveen. Curatoren spreken uit, dat, bij verhindering van de secundus-curator ds J. ten Hove, ds Joh. Francke de vergadering zal mogen bijwonen, echter zonder aan eventuele stemmingen deel te nemen, aangezien deze tertius-curator niet door de generale synode is geïnstrueerd en benoemd.

b. berichten van het overlijden van mevrouw G. Meijer-Van der Slacht en van ds H. Vogel; de secretaris heeft de families de deelneming van curatoren betuigd.

c. brief van br. B. Meijer, waarin deze mededeelt zijn benoeming tot assistent-conservator te aanvaarden, v.k.a.

d. brief van notaris G. Meppelink te Zwolle, waarin deze mededeelde dat aan de Theologische Hogeschool een legaat van f 100.— is vermaakt; met dankbaarheid hiervan kennis genomen;

e. schrijven van de scribe van de generale synode van Rotterdam-Delfshaven, waarin deze kennis geeft van het besluit van deze synode met betrekking tot de traktementen, salarissen en pensioenen van hen die in dienst staan van de Theologische Hogeschool;

f. mededeling van de senaat van het studentencorps „Fides Quadrata Intellectum" van zijn samenstelling voor het jaar 1965-1966; v.k.a.

g. verzoek van „F.Q.I." om subsidie voor de leeskamer; wordt toegestaan, idem om subsidie voor de sportcommissie van „F.Q.I."; eveneens toegestaan;

h. brief van br. A. K. te E. inzake persarbeid van één der hoogleraren; een antwoord wordt vastgesteld;

i. schrijven van de kerkeraad van Berkel en Rodenrijs, waarin deze zijn zorg uitspreekt over de onderlinge tegenstellingen aan de Theologische Hogeschool; de scribe zal deze kerkeraad berichten dat deze zaak de aandacht heeft van de curatoren.

j. schrijven van de particuliere synode van Utrecht van 9 juni 1965, waarin deze de vraag onder de aandacht van curatoren brengt, of het niet wenselijk is, de leeftijdsgrens voor de emeritering van hoogleraren terug te brengen van 70 tot bijv. 65 jaar. In opdracht van deputaten-curatoren zullen enkele curatoren deze zaak bezien; voorts daarover advies uitbrengen.

art. 4 Uitgegaan stukken:

De secretaris doet mededeling van de uitgegane stukken.

art. 5 contact met de bibliothecaris:

Als gedelegeerde van deputaten-curatoren voor het contact met de bibliothecaris wordt aangewezen ds H. Veltman.

art. 6 verslagen collegebezoeken:

de curatoren ds D. van Dijk, ds H. Veltman en ds F. de Vries brengen verslag uit over de door hen bezochte colleges van hoogleraren en lectoren.

Voor de cursus 1965-1966 worden voor het bezoeken van de colleges aangewezen de curatoren ds J. Hettinga en ds I. de Wolff (van de grote- tot de kerstvacantie), ds D. van Dijk en ds J. ten Hove (van de kerstvacantie tot de paasvacantie) en ds H. Veltman en ds F. de Vries (van de paasvacantie tot de grote vacantie).

art. 7 verslag van de senaat der Hogeschool:

prof. dr L. Doekes brengt namens de senaat verslag uit over het cursusjaar 1964-1965. Na bespreking daarvan wordt prof. dr L. Doekes dank gebracht voor het uitbrengen van zijn verslag.

art. 8 Rapport van de commissie voor de Hogeschooldag:

prof. dr L. Doekes brengt eveneens rapport uit namens de commissie ter voorbereiding van de Hogeschooldag, welke gehouden is op 30 september 1964. Hem werd daarvoor dank gezegd.

art. 9 benoeming van de rector voor het volgende jaar:

overeenkomstig het advies van de senaat

wordt prof. J. Kamphuis benoemd tot rector voor het volgende jaar.

art. 10 verkiezing van een moderamen:

ds D. van Dijk en ds H. Veltman worden gehandhaafd resp. als president en scriba; ds F. de Vries wordt aangewezen als assessor;

art. 11 rondvraag:

Bij de rondvraag komen nog enkele zaken aan de orde.

art. 12 vaststelling van de volgende vergadering:

de volgende vergadering van deputaten-curatoren wordt bepaald op donderdag 16 september a.s.

art. 13 verslag over de bibliotheek:

de bibliothecaris, de heer A. J. Roukema, brengt verslag uit omtrent de bibliotheek in het cursusjaar 1964-1965.

De president-curaor dankt de heer A. J. Roukema voor zijn arbeid en verslag. Een instructie wordt vastgesteld voor de assistent conservator.

art. 14 persverslag:

Het persverslag van de buitengewone vergaderingen van deputaten-curatoren op 3 juni, 2 juli, 7 juli en 8 juli, alsmede het persverslag van de jaarlijkse vergadering op 8 juli worden gelezen en vastgesteld.

art. 15 sluiting:

ds H. Veltman gaat voor in dankgebed, waarna de president-curator de vergadering sluit. Namens deputaten-curatoren,
ds F. de Vries, assessor.

KORT VERSLAG

van de buitengewone vergadering van deputaten-curatoren op 3 juni, 2 juli, 7 juli en 8 juli 1965.

Na de opening zet de president-curator de reden van dit samenkomen uiteen; tegen het artikel, dat door één der curatoren, ds J. Meester, is geschreven in de Kerkbode van de Gereformeerde Kerken in Noord-Holland van 8 mei 1965, zijn bij verschillende curatoren ernstige bezwaren gerezen; daarom heeft de president in overleg met de secretaris deze vergadering uitgeschreven.

Na de uitschrijving van de vergadering zijn ook door de hoogleraren J. Kamphuis en H. J. Schilder, door de lectoren drs J. P. Lettinga en ds D.K. Wielenga, door ds H. Knoop, en door de kerkeraden van Mariëberg en van Enschede-Zuid-West bezwaren tegen het artikel aan de deputaten-curatoren voorgelegd. Deputaten-curatoren doen, na brede bespreking van de bezwaren in een viertal bijeenkomsten, de volgende uitspraak:

Zie Rubriek Kerkelijk Leven.

Besloten wordt van deze uitspraak kennis te geven aan allen, die zich te dezer zake tot curatoren hebben gewend.

Een schrijven van dr J. Stellingwerff wordt terzijde gelegd.

In de tweede bijeenkomst van deputaten-curatoren op 2 juli 1965 sprak de president-curator een woord ter nagedachtenis aan ds J. van Bruggen. Deze heeft steeds met grote ernst de taak, die hem was opgedragen, ook in onze kring, aangevat. Bij moeilijke situaties zocht hij uit de Schrift het antwoord; had hij dit antwoord gevonden, dan wist hij met grote wijsheid de weg aan te wijzen, die we te gaan hadden om aan de Schrift te beantwoorden. We zullen ds J. van Bruggen zeer missen; hij nam onder ons een grote plaats in.

De secretaris heeft de deelneming van deputaten-curatoren aan de familie overgebracht.

Op verzoek van de president-curator zal ds F. de Vries voor het persverslag van deze vergadering zorgen; in de gewone vergadering, die reeds tegen 8 juli 1965 is uitgeschreven, zal een assessor worden aangewezen.

Curatoren machtigen de senaat de inschrijving en recensie te stellen op maandag 13 september 1965. De opening der lessen zal, zo de HEERE wil, geschieden op vrijdag 1 oktober 1965.

Deze buitengewone vergadering van deputaten-curatoren wordt op 8 juli gesloten, waarna curatoren de gewone jaarlijkse vergadering houden.

Namens deputaten-curatoren,
F. de Vries, assessor a.i.

Drukkerij Steenberg

ZEIST - TELEFOON 03404 - 12452

Periodieken

Boekwerken

Handeldrukwerk